

IJTIMOIY TARMOQLARNING O'QUVCHI PSIXOLOGIYASI TA'SIRI

1-texnikum psixolog o'qituvchisi
Rahmonova Nazira Rahmatovna

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada ijtimoiy tarmoqlarning o'quvchi psixologiyasi va shaxsiy rivojlanishiga ko'rsatadigan ta'siri tahlil qilinadi. Raqamli makonning o'quvchi hayotida tutgan o'rni, ijobiy va salbiy psixologik omillari, diqqat, emotsional barqarorlik hamda ijtimoiylashuv jarayonlari bilan bog'liq xususiyatlari yoritiladi. Tadqiqot ijtimoiy tarmoqlardan to'g'ri foydalanish orqali o'quvchining intellektual, kommunikativ va ijodiy salohiyatini rivojlantirish imkoniyatlarini ochib beradi. Shuningdek, virtual makonning salbiy ta'sirini kamaytirish bo'yicha pedagogik va psixologik yondashuvlar taklif etiladi.

KALIT SO'ZLAR: Ijtimoiy tarmoqlar, o'quvchi psixologiyasi, raqamli makon, emotsional barqarorlik, solishtirish sindromi, virtual muloqot, diqqatning susayishi, internet madaniyati, kommunikativ ko'nikmalar, rivojlanish jarayoni.

ANNOTATION: This article analyzes the influence of social networks on students' psychology and personal development. It highlights positive and negative psychological factors associated with digital environments, including attention, emotional stability, and socialization. The study discusses how responsible and purposeful use of social media can contribute to students' intellectual and communicative growth, while pedagogical and psychological approaches to reducing potential risks are also presented.

KEYWORDS: Social media, student psychology, digital environment, emotional stability, comparison effect, virtual communication, attention decline, online culture, communication skills, personal development.

KIRISH

Zamonaviy davrda ijtimoiy tarmoqlar o'quvchilarning kundalik hayotiga chuqur kirib borgan bo'lib, ular nafaqat aloqa vositasi, balki shaxsiy rivojlanish, muloqot, axborot olish va o'zini namoyon etish maydoniga aylandi. Raqamli makonning jadal kengayishi o'quvchilar psixologiyasida ma'lum o'zgarishlarni yuzaga keltirib, ularning o'qishga munosabati, emotsional holati, shaxsiy qiziqishlari va ijtimoiy tutumlariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. O'quvchining rivojlanish jarayonida psixologik barqarorlik, mustaqil fikrlash, ijtimoiy tajriba va kommunikativ ko'nikmalar muhim o'rin tutadi. Shu bois ijtimoiy tarmoqlarning ushbu jihatlariga ta'sirini chuqur o'rganish dolzarb masalalardan biridir. Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish o'quvchilar hayotining ajralmas bo'lagi bo'lib, ular uchun motivatsiya manbai, ijodiy ifoda maydoni va o'zaro fikr almashuv vositasiga aylangan. Shu bilan

birga, raqamli makon ularga psixologik bosim, chalg'ituvchi ma'lumotlar, solishtirish sindromi yoki emotsional beqarorlik kabi xavflarni ham keltirib chiqarmoqda. Bu holat maktab yoshidagi bolaning o'ziga bo'lgan ishonchi, ijtimoiy faolligi va o'qish jarayonidagi samaradorligiga ham uzviy ta'sir ko'rsatadi.

ASOSIY QISM

Ijtimoiy tarmoqlar o'quvchi psixologiyasida bir vaqtning o'zida ham foydali, ham salbiy jarayonlarni vujudga keltiradi. Ular orqali bola yangi ma'lumotlarga ega bo'ladi, do'stlari bilan muloqotda bo'ladi, dunyoqarashi kengayadi. Zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish jarayoni o'quvchilarni faol, izlanuvchan va mustaqil bo'lishga undaydi. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlardagi ta'lim platformalari yoki ilmiy kontentni kuzatish o'quvchining intellektual salohiyatini oshiradi, mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, raqamli makondagi faol ishtirok o'quvchi ruhiyatida murakkab psixologik jarayonlarni keltirib chiqarishi mumkin. Birinchidan, o'quvchi o'zini boshqalar bilan solishtirishga moyil bo'ladi. Boshqalarning muvaffaqiyati, tashqi ko'rinishi yoki farovon hayotini ko'rish unda o'zidan norozilik, past baholash yoki psixologik beqarorlikka sabab bo'lishi ehtimoldan xoli emas. Ikkinchidan, ijtimoiy tarmoqlarda ortiqcha vaqt sarflash o'quvchi diqqatining tarqoqlashuviga olib keladi. Bu esa o'quv jarayonida konsentratsiyaning pasayishi, vaqtni to'g'ri taqsimlay olmaslik va o'zlashtirishning sekinlashuviga sabab bo'ladi. Uchinchi jihat sifatida, ijtimoiy tarmoqlardagi virtual muloqot o'quvchi real hayotdagi kommunikativ ko'nikmalarining susayishiga olib kelishi mumkin. Raqamli makon bolaga qulaylik bersa-da, jonli suhbatdagi mas'uliyat, muloqot madaniyati va hissiy ifodaning to'laonli shakllanishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Bu holat o'quvchi ijtimoiylashuvining tabiiy jarayoniga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda uchraydigan yolg'on axborot, agressiv kontent yoki ruhiy nosog'lom muhit o'quvchilarning emotsional barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday holatlar ularda tushkunlik, qo'rquv, xavotir yoki asabiylik holatlarini kuchaytirishi mumkin. Biroq, to'g'ri yo'naltirilgan foydalanish orqali ijtimoiy tarmoqlardan o'quvchi ijodkorligi, fikrlash doirasi va intellektual qiziqishlari uchun samarali platforma sifatida foydalanishi ham mumkin. Shu sababli ota-onalar, pedagoglar va psixologlarning vazifasi – o'quvchini internet makonida mas'uliyatli, ongli va xavfsiz faoliyat yuritishga o'rgatishdir. Ijtimoiy tarmoqlarda o'quvchi o'z qiziqishlarini erkin ifoda etadi, tengdoshlari bilan fikr almashadi, ijtimoiy mavzularda o'z pozitsiyasini shakllantiradi. Bu jarayon uning mustaqil fikrlash qobiliyatini oshiradi, lekin to'g'ri boshqarilmaganda fikrning beqarorlashuvi yoki keraksiz ta'sirchanlikka olib keladi. O'quvchi uchun virtual maydon ijobiy yoki salbiy bo'lishi – ko'proq uning axborotni qay darajada saralab qabul qila olishiga, vaqtni boshqarishiga va ruhiy barqarorlik darajasiga bog'liq.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlarning o‘quvchi psixologiyasiga ta’siri murakkab va ko‘p qirrali jarayondir. U o‘quvchiga bilim, motivatsiya, muloqot imkoniyatlari va ijodiy maydon taqdim etsa-da, shu bilan birga psixologik beqarorlik, diqqatning susayishi, solishtirish sindromi va emotsional zo‘riqish kabi salbiy holatlarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Eng muhim jihat – o‘quvchining raqamli makonda o‘zini boshqara olishi, axborotni to‘g‘ri tanlay bilishi va virtual muhitning ijobiy tomonlarini maqsadga muvofiq yo‘naltira olishi. Pedagoglar va ota-onalar tomonidan to‘g‘ri yo‘naltirilgan, nazorat ostidagi foydalanish orqali ijtimoiy tarmoqlar o‘quvchi shaxsining rivojlanishiga samarali xizmat qilishi mumkin. Demak, raqamli makonni butunlay cheklash emas, balki undan ongli va mas’uliyatli foydalanishni o‘rgatish o‘quvchi psixologiyasida ijobiy natijalarni yuzaga chiqaradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva N. O‘quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirishning psixologik omillari. Toshkent, 2021.
2. Karimov X. Raqamli texnologiyalar va yoshlar ijtimoiy xulqi. Ilmiy maqolalar to‘plami, 2020.
3. Rasulova D. Ijtimoiy tarmoqlar va o‘quvchi psixologiyasi: zamonaviy yondashuvlar. Pedagogika jurnali, 2022.
4. G‘ulomov M. Virtual makonning yoshlar ongiga ta’siri. Toshkent, 2019.
5. Smith A. Digital Behavior of Teenagers. New York, 2018.
6. Johnson P. Social Media Influence on Youth Psychology. London, 2020.